

Doktorantūra medicīniskajā fizikā

Mācījies doktorantūrā Latvijas Universitātē.
Doktora grādu medicīnas fizikā ieguvis 2008. gadā.
Pašreiz strādā „Biomehānikas un fizikālo pētījumu institūtā”
kā vadošais pētnieks.

Laikā, kad vēl nebiju beidzis tīksmināties par mana raksta iekļaušanu starptautiskā datubāzē, man piezvanīja kāda bērnu psiholoģe. Raksts bija par teksta lasīšanas fiziku, par to pašu tematu bija arī viņas iespaidi. Deviņus gadus vecs autisks bērns mācēja skaitļot miljonus, bet īsti neprata deklamēt dzeju. Klausoties balsi telefonā, atcerējos teorētisko pamatojumu: autisks nozīmē sevī vērsts, aizrautība ar detaļām izpaužas līdz trīs gadu vecumam. Atsaucu atmiņā filmas „Merkurs” briesmās un Lietus cilvēks. Atminējos konferencē demonstrēto nevērību pret sejām acu kustību pierakstā un atskārtu, cik maz tobrīd iespēja mana ilgi lolotā recenzējamā publikācija netipiska bērna dzīvē. Drīz pēc tam man bija cits iemesls pārdomām. Kāda bērnodārza audzinātāja – laikam jau bez starptautiska līmeņa zinātniskiem rakstiem – norādīja manam draugam, jaunam zinātņu doktoram, uz viņa bērna pārmērīgo greizsirdību. Bērna attieksme prasīja tūlītēju, lai arī ne teorētisku un ne akadēmisku, pieaugušo rīcību.

No vienas puses, doktorantiem no paša sākuma jāērēķinās ar publikācijām kā ar formālu sasniegumu mēru. No citas puses, tām nevajadzētu kļūt par ceļu aizbēgt no realitātes. Es augstu vērtēju zinātņi un tās kvalitāti, tomēr apzinos, ka zinātne vēl nespēj atbildēt uz daudziem svarīgiem jautājumiem, uz dažiem varbūt nespēs nekad. Tāpēc mani mazliet uzjautrina dažu zinātnieku panteiskā aizgrābtība ar t.s. recenzējamām publikācijām, citējāmības un Hirša indeksu. Latvijas Universitātē šī vai cita aizgrābtība tiek formalizēta nozares doktorantūras studiju padomes (DSP) dokumentos attiecīgajā fakultātē, tie atbilst Universitātes Satversmei, savukārt tā – Augstskolu likumam. Pusgadu pirms iesniedzu savu promocijas darbu, profesori no DSP – laikam jau labu gribēdami – grozīja prasības promocijas darbam, cita starpā iekļaujot tajās arī nepieciešamību rakstu līdzautoriem apstiprināt kopējā pētījuma izmantošanu kāda autora promocijai. Jāatceras, ka šo prasību vieglāk izpildīt, kamēr raksts vēl tiek gatavots. Ja autoram ir bijusi iespēja darboties ar jaunākiem studentiem, vēlāk viņus sameklēt var nebūt viegli. Darboties ar studentiem – no bakalaura un arī maģistra studiju programmām – ne tikai piešķiļ dzirksti doktorantūras studijām, tas arī tiek novērtēts ar kredītpunktiem par pedagoģisko darbu. Īpaši vēlētos izcelt pētījumus starp augstskolām, tad ir iespēja sadarboties un savstarpēji mācīties ar citu augstskolu studentiem. Es stāstu par eksperimentālo datu statistisko apstrādi, Sporta pedagoģijas akadēmijas studenti – par saspēles vadīšanu basketbolā un tās lomu pētījuma plānošanā.

Lai neaizrautos ar mijiedarbību un ievērotu doktorantūras darbu plānu, ikdienā der ieviest ritmu. Piemēram, nākt uz laboratoriju noteiktā laikā, pat ja to var nedarīt. Tā nav

„Staro Rīga”, 2009.g. novembris.

mietpilsoniska gudrība, gluži pretēji. Ieteikums aizgūts no ceļveža uzņēmējiem. Ja dzīvē ir gana daudz riska un gana maz noteiktības, ir jāievieš kas stabils un noteikts. Ja esi jau kaut ko regulāri darījis, doktorantūrā dari to īpaši rūpīgi. Kādreiz man šķistu neticami, ka tieši tas ir labs starta laukums radošumam. Doktorantūrā es beidzot īstenoju sapni un sāku mācīties dejot. Tiesa, drīz vien uzzināju, ka šādu dzīves ritmu sev ir atraduši arī vairāki citi jaunie pētnieki. Vai es, soļojot rumbu, domāju par acu kustībām? Nē, protams! Toties pēc tam labi rosījās domas par acs un rokas koordinācijas likumībām.

Es rakstīju par ritmu tālab, ka doktorantūra var kļūt par pārsteigumu tiem, kas ir pieraduši pie stabila lekciju grafika. No vienas puses, jaunais statuss sabiedrībā vieš cieņu. No otras puses, ir risks neko nedarīt un šo statusu pazaudēt, jo kaut ko prasa (atkarībā no darba vadītāja un pētnieciskās grupas) varbūt tikai reizi trīs mēnešos vai pusgadā. Te iederas kāda anekdote: sporta preču veikalā ir pārdoti visi šaha un dambretes galdiņi. Pārdevējs skumji secina, sak, blakus taču ir zinātnisks institūts. Kāds jaunais pētnieks var protestēt, ka viņš vai viņa gan nodarbojas ar ļoti kustīgu sportu. Šī pārlicīgā cīņa ar stereotipiem un vēlme kādam kaut ko pierādīt, iespējams, arī ir spilgtākais stereotips par jaunajiem pētniekiem. Mana pieredze liecina, ka mani kolēģi doktorantūrā vairumā gadījumu nav tie, kuri nevarēja atrast sev vietu kur citur. Viņi savu spēju un izteiksmīgā pasaules redzējuma dēļ vienkārši nevarēja būt kur citur.

Savam darba vadītājam, stājoties doktorantūrā, teicu, ka divu minūšu saruna ar viņu dod man ierosinājumu nedēļām ilgām pārdomām. Tiesa, ar laiku izrādījās, ka šajās īsajās

Roberts Paeglis kā Latvijas Izgudrotāju apvienības pārstāvis piedalās Pasaules Pirmajā izgudrotāju konferencē Taizemē 2008. gada februārī.

sarunās ir maz aktuālā par zinātni, toties daudz mūžīgā par cilvēkiem. Par to es arī izjūtu pateicību. Cik dzirdēju, mans stāsts tāds nav vienīgais.

Tests par stereotipiem. Manā fakultātē studēja kāda meitene: slaida, ar brillēm un gariem blondiem matiem. Aktīvi darbojās studentu pašpārvaldē. Kā teikt, īsta inteliģente. Kā domājat, kālab viņu nesen rādīja televīzijā? Viņa neatrisināja kādu neatrisināmu matemātikas problēmu. Viņa ieguva zelta medaļu Eiropas sacensībās kādā intensīvā sporta veidā. Talanti nenāk vieni. Esmu vispār kļuvis piesardzīgs ar apzīmējumiem. Klusais kuilītis var aizrakties līdz dziļai saknei. Kāds mans kolēģis ikdienā dzēra ar mani tēju un mācīja man spēlēt biljardu. Pārējā laikā – tā man šķita – meklēja tīmekli paradoksus bildēs un lasīja vēstures grāmatas. Nebiju viņu pāris mēnešus saticis. Ienāku viņa kabinetā – viņš saīņo čemodānus. Atradis un izsitis sev vietu hiper-modernā Spānijas laboratorijā un dodas turp uz pilnu pansiju. Tagad saņemu no viņa pastu ar spāņu iestarpinājumiem. Pa ceļam uz doktora statusu ne vienu vien reizi esmu mainījis savus priekšstatus par neparastiem cilvēkiem, ko satiku.

Doktorantūra man noteikti ir laiks, kurā lielā mērā varu izvēlēties vienaudžu sabiedrību, kurā uzturos. Šāda sabiedrība ir Latvijas Jauno zinātnieku apvienība. Esmu tajā kopš tās dibināšanas, piedalījos tās nometnēs, arī ārpus Latvijas (www.enta.ee). Šī apvienība ir pretinde pret intelektuālo provinciā lismu – it kā tikai manā dārzā aug burkāni. Uzzināt par citiem, pastāstīt par sevi. Neapskaust, bet cienīt. Augstākā līmeņa studijās paveras iespējas iepazīstināt ar savu darbu sabiedrību, īpaši, ja tie ir lietišķi pētījumi. Par cilvēka acu kustību īpatnībām, lasot grāmatas, ne reizi vien tiku referējis Izglītības un zinātnes ministrijā, esmu

Latvijas Jauno Zinātnieku apvienības piknikā 2008. gada augustā

aicināts arī uz stāstījumu Rīgas Domē un citās pilsētās. Paskatīties apkārt patīkamu cilvēku sabiedrībā palīdzējusi arī darbība Latvijas Universitātes žurnālā, kas tagad saucas „Alma Mater”.

Biju iesniedzis Doktorantūras daļā nepieciešamo skaitu diplomdarba kopiju un pārējos dokumentus (tostarp arī ziņas par laikā nokārtotiem eksāmeniem specialitātē un angļu valodā) un drīzumā devos svinēt uz jau pieminētās LJZA nometni. Tur mēs runājām par to, ka doktora grāds nozīmē ne tikai respektu, bet arī atbildību. Iegūt doktora grādu nenozīmē ērtāk iekārtoties sabiedrībai uz kakla. Tas nozīmē māku paredzēt un uzņemties atbildību. Pārbaudīsim teikto praksē? Gaidīju diplomu, kad mediji sāka runāt par ekonomikas recesiju. Tā nozīmēja daudz jaunu iespēju atbalstīt un līdzdarboties.

Piezīme turpat pie iepriekš minētā. Bez obligātajiem eksāmeniem studējošais drīkst apgūt arī citus priekšmetus, kas patīk vai var noderēt. To es darīju visu studiju laiku. Universitātē ir pieejamas vairākas stipendijas. Manu studiju laikā bez lolotās Kristapa Morberga stipendijas bija arī Eiropas Struktūrfondu stipendijas. Tās palīdzēja man nokļūt zinātniskās vizītēs Izraēlā, ASV, Taizemē... Tiesa, ja doktorants ar laiku nekļūst par doktoru, stipendiju pārdēvē par kredītu.